

Birgitta Åkerson
Projektledare

Yttrande avseende Motion om att erbjuda 65-åringar broddar för att minska fallolyckor i Lunds kommun

Förslag till beslut

Vård- och omsorgsnämnden beslutar

att avge yttrande i enlighet med tjänsteskrivelse 2022-07-01

Sammanfattning

Vård- och omsorgsnämnden har fått Motion om att erbjuda 65-åringar broddar för att minska fallolyckor i Lunds kommun på remiss.

I motionen föreslås kommunfullmäktige besluta:

att erbjuda personer som fyllt 65 år och som bor i Lunds kommun att via kommunen kostnadsfritt få beställa ett par broddar.

att fortsättningsvis erbjuda alla då de fyller 65 år att via kommunen kostnadsfritt få beställa ett par broddar, samt även personer äldre än 65 år i samband med att de flyttar till kommunen.

att för ändamålet inköpa 10 000 par broddar (eller annat antal som bedöms lämpligt efter konsultation med andra kommuner där förmånen redan finns), och att inköpet finansieras med kommunstyrelsens reserverade medel.

Underlag för beslutet

- Vård- och omsorgsförvaltningens tjänsteskrivelse 2022-07-01 Yttrande avseende motion Gratis broddar för pensionärer i Lunds kommun
- Motion om att erbjuda 65-åringar broddar för att minska fallolyckor i Lunds kommun 22-04-29

Ärendet

Bakgrund

Vård- och omsorgsnämnden har fått Motion om att erbjuda 65-åringar broddar för att minska fallolyckor i Lunds kommun på remiss.

I motionen föreslås kommunfullmäktige besluta:

2022-07-01

Diarienummer

VOO 2022/0281

att erbjuda personer som fyllt 65 år och som bor i Lunds kommun att via kommunen kostnadsfritt få beställa ett par broddar.

att fortsättningsvis erbjuda alla då de fyller 65 år att via kommunen kostnadsfritt få beställa ett par broddar, samt även personer äldre än 65 år i samband med att de flyttar till kommunen.

att för ändamålet inköpa 10 000 par broddar (eller annat antal som bedöms lämpligt efter konsultation med andra kommuner där ¹förmånen redan finns), och att inköpet finansieras med kommunstyrelsens reserverade medel.

Föredragning

Fallskador

Varje år faller cirka 100 000 personer i Sverige, 65 år och äldre, så illa att de behöver besöka sjukvården. 7 av 10 av de som faller är 65 år eller äldre.²

Socialstyrelsens mätning fallskador bland personer 65+, 3-årsmätning genomsnitt, antal/100 000 invånare visar på att Lunds kommun år 2020 ligger betydligt lägre 2605st, än medelvärdet för alla kommuner 3173st.³

Effekter fallförebyggande åtgärder för äldre i ordinärt boende

Socialstyrelsen har maj 2022 publicerat en rapport om fallförebyggande åtgärder för personer som är 65 år och äldre. Tre fallpreventiva åtgärder med evidensbaserad effekt har identifierats för *äldre i ordinärt boende*.

1. Fysisk träning kan minska äldres fallrisk med 15 procent.
2. Omgivningsanpassning och förskrivning av hjälpmedel kan minska äldres fallrisk med 21 procent.
3. Broddar kan minska äldres fallfrekvens på vinterväglag med 58 procent.⁴ I rapporten framgår det dock att resultatet 58 % bör tolkas med försiktighet eftersom vetenskapliga underlaget är svagt då grundat på enskilda studier.⁵

Enligt Socialstyrelsens rapport genererar åtgärden erbjudande broddar till alla över 65 år besparingar för den regionala och kommunala hälso- och sjukvården, samt för den kommunala omsorgen för samtliga åldersgrupper över 65 år, vilket väger upp kostnaden för broddar.⁶

¹ Antal slutenvårdstillfällen pga fallskador, källa Kolada 2022-07-01

² Socialstyrelsens hemsida 2022-07-01

³ Kolada U20462, 2022-06-30

⁴ Fallprevention en kostnadseffektiv åtgärd? Socialstyrelsen maj 2022 s. 35

⁵ Fallprevention en kostnadseffektiv åtgärd? Socialstyrelsen maj 2022 s. 38

⁶ Fallprevention en kostnadseffektiv åtgärd? Socialstyrelsen maj 2022 s. 58

2022-07-01

Diarienummer

VOO 2022/0281

Fall pga vinterväglag tillhör inte de vanligaste orsakerna till fallolyckor bland äldre. 2019 var fall i samma plan med is eller snö den minst vanliga orsakskoden som registrerades nationell nivå, (3% av orsakerna).⁷ Förvaltningen vill även uppmärksamma om perspektivet att antal dagar om året med vinterväglag inte är samma i Skåne som norrut i Sverige. I sitt slutresonemang i rapporten lyfter Socialstyrelsen fram att de ser ett värde i att undersöka kommunernas och regionernas behov av ett verktyg för olika beräkningar anpassat efter den lokala kontexten.⁸

Omvärld

2018 kartlades hur många av Sveriges kommuner som delar ut broddar till äldre personer. Enkät skickades till samtliga 290 kommuner, varav 224 kommuner besvarade enkäten.

Undersökningen visade på att 16,5% av de kommuner som besvarade enkäten delade ut gratis broddar.⁹

Flera kommuner i Sverige har utrett frågan om gratis broddar till äldre och funnit att det skulle strida mot likställighetsprincipen. Frågan har dock aldrig prövats av domstol.¹⁰

För att inte gå emot likställighetsprincipen genomfördes under 2016 ett projekt med avgiftsfria broddar i hela Stockholm stad, som omfattade alla stadsdelsnämnder. Avgiftsfria broddar erbjöds alla över 75 år som hade hemtjänst och/eller trygghetslarm.

I utvärderingen kunde inte en uppföljning göras av om antalet fallskador minskat i Stockholm till följd av projektet. Utvärderingen lyfte dock fram att en positiv effekt av utdelande av broddar, som skedde på träffpunkterna, var att flera nya besökare senare återkom till träffpunkterna för att delta i aktiviteter. Erfarenheten från Stockholms stad var dock att de fick ta emot många klagomål från kommuninvånare att erbjudandet inte gällde **samtliga** invånare över 65 år (dvs även de som inte hade hemtjänst/trygghetslarm). Verksamheterna påpekade att det hade gått åt mycket resurser för att informera om och dela ut broddarna.¹¹

Juridisk bedömning

Frågan om en kommun kan dela ut gratis broddar till en viss del av kommunmedlemmarna aktualiserar två av kommunallagens principer, principen om förbud mot understöd till enskild utan stöd i lag och likställighetsprincipen. Vård- och omsorgsförvaltningen har

⁷ Fallprevention en kostnadseffektiv åtgärd? Socialstyrelsen maj 2022 s. 21

⁸ Fallprevention en kostnadseffektiv åtgärd? Socialstyrelsen maj 2022 s. 10-11

⁹ [PROpensionären nr 8, 2018. by pensionärernasriksorganisation - Issuu](#)

¹⁰ Göteborgs tjänsteutlåtande 2019-05-06 Fortsatt broddar till äldre s.4

¹¹ Tjänsteutlåtande äldrenämnden Stockholms stad 2017-05-29 s.4-5

2022-07-01

Diarienummer

VOO 2022/0281

ställt frågan till kommunjurist i Lund om avgiftsfri utdelning av broddar till alla över 65 år. Kommunjuristen menar att det skulle kunna ifrågasättas både utifrån likställighetsprincipen och utifrån förbudet mot att ge stöd till enskild.

Kommunjuristen i Lund bedömer att det skulle vara lättare att försvara ett beslut utifrån de kommunala principerna om man väljer att, i likhet med vad Stockholm gjorde under en projektperiod, dela ut avgiftsfria broddar med stöd av 4 kap. 2 § SoL.

Underlag kostnadsberäkning

I Socialstyrelsens rapport (maj 2022) skattas andelen äldre över 65 år som tackar ja till erbjudanden om avgiftsfria broddar till 50%.¹²

Kostnad per person skattas i Socialstyrelsens rapport utifrån exempel Tyresö kommun inköp 2022 till 64 kr/inköpt brodd.¹³

Sammanfattande bedömning

Förebyggande arbete mot fall är viktigt, dels ur ett samhällsekonomiskt perspektiv, dels utifrån att bespara Lunds invånare lidande. Vilka former av fallförebyggande arbete som ska bedrivas är en prioriteringsfråga. Vård- och omsorgsförvaltningen arbetar idag aktivt med olika former av fallförebyggande åtgärder genom tex förebyggande hembesök, hemtjänstinsatser, rehabilitering, motverka undernäring, läkemedelsgenomgångar, hjälpmedelsförskrivning och välfärdsteknik mm.

Enligt en nyligen utgiven rapport från Socialstyrelsen (maj 2022) är broddar en kostnadseffektiv åtgärd för kommuner. I sitt slutresonemang lyfter Socialstyrelsen dock fram att de ser ett värde i att undersöka kommunernas och regionernas behov av ett verktyg för olika beräkningar anpassat efter den lokala kontexten.¹⁴ Avseende broddar innebär Lunds kommun lokala kontext att det bör vägas in att Lunds kommun har vi mindre antal dagar med halt väglag än i stora delar av övriga landet.

Andra fallförebyggande åtgärder mot halka - som kommer samtliga kommuninvånare till del - är hålla allmänna gångvägar halkfria vid behov. Vård- och omsorgsförvaltningen kan utöver sitt pågående, omfattande fallförebyggande arbete som avser de vanligaste formerna av fall för äldre och personer med funktionsnedsättning,

¹² Fallprevention en kostnadseffektiv åtgärd? Socialstyrelsen maj 2022 Bilaga 3 s. 50

¹³ Fallprevention en kostnadseffektiv åtgärd? Socialstyrelsen maj 2022 Bilaga 3 s.51-53

¹⁴ Fallprevention en kostnadseffektiv åtgärd? Socialstyrelsen maj 2022 s. 10-11

2022-07-01

Diarienummer

VOO 2022/0281

via träffpunktsverksamheten informera om effekten av att använda broddar vid vinterväglag.

Förvaltningen bedömer att vård- och omsorgsverksamheten redan idag bedriver ett omfattande förebyggande arbete. Statens beredning för medicinsk utvärdering visar att i rapport att broddar har förebyggande effekt mot fall vid ishalka. Fysisk träning, individanpassade (multifaktoriella) åtgärder och åtgärder i hemmiljö har dock betydligt större effekt.¹⁵

Beredning

Vid handläggning av ärendet har utredaren haft kontakt med jurist kommunkontoret samt kommunkontorets handläggare av ärendet.

Barnets bästa

En barnkonsekvensanalys har inte bedömts relevant i ärendet.

Konsekvenser för personer med funktionsnedsättning

Om fullmäktige beslutar om utdelning av avgiftsfria broddar kan det komma att medföra att fler äldre använder broddar, vilket kan komma att minska antal fallskador.

Ekonomiska konsekvenser

I motionen föreslås inköp av broddar finansieras med kommunstyrelsens reserverade medel. Förslaget bedöms därmed inte medföra ekonomiska konsekvenser för vård- och omsorgsnämnden.

Anna Borgius
Vård- och omsorgsdirektör

Birgitta Åkerson
Projektledare

Beslutet skickas till

För kännedom: Kommunkontoret

¹⁵ Statens beredning för medicinsk utvärdering, kommentarer och sammanfattning rapport 2014-07 Åtgärder för att förhindra fall och frakturer hos äldre s.3